

TURİZM VE TOPLUMSAL YAPI: KAŞ YÖRESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Filiz SUSAR (*)

Turizm sektörü, günümüzde doğal, tarihi, kültürel ve rekreatyoneel kaynaklara dayanmaktadır. Bu bakımdan ele alınınca turizm sektörünün ülkenin doğal kaynaklarını kullanmaya en müsait sektörlerinden biri olduğu ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için önemi daha iyi anlaşılacaktır. Ülkemizde turizm son yıllarda gelişmeye başlamış bir sektördür. Özellikle de yatırımcıların turizm olayına kazanç sağlanabilecek bir sektör olarak bakmaya başlamalarından bu yana, bu alandaki yatırımlar hız kazanmıştır. Konaklama tesislerinin ve diğer yan kuruluşların sayısı her geçen gün artmaktadır. Ancak, genellikle konaklama sektöründeki bu artış plansız bir biçimde gerçekleşmekte, turistik talep dikkate alınmamaktadır. Turistik talebi, turistlerin tatil amacı oluşturduğuna göre, konaklama sektöründeki yatırımların bu amaçları karşılayacak biçimde organize edilmesi gerekmektedir.

Günümüzde Genel Olarak Turizm Aktiviteleri:

- Dinlenme ve eğlenme,
- Sosyal ve kültürel faaliyetlere katılma,
- Din amaçlı ziyaretlerde bulunma,
- Spor yapma, aile ziyareti,
- Tedavi,
- Alış-veriş'tir.

Günümüzde seyahat eden çağdaş insanın tatil yapma isteği daha çok "dinlenme ve eğlenme" amacına hizmet etmektedir. Kentlerin betonlaşmış yapısından ve kronikleşmiş problemlerinden kaçmak isteyen pek çok insan çözümü doğada aramaya başlamıştır. Buna paralel olarak da kırsal bölgelere olan talep artmıştır. Kırsal yörelerin turistin bu talebini karşılayabilecek şekilde planlanması kaçınılmaz hale gelmiştir. Ülkemizin, doğal yapısı dikkate alınarak akılcı ve ciddi müdahalelerle, bu tür yöreler turistik talebi karşılayabilecek biçimde organize edilmelidir. Bunu yaparken de

turistik yörelerde bir durum tespit -envanter- çalışması yapılmalı ve planlama çalışmalarında elde edilen verileri gözönünde tutulmalıdır.

Turizmde Bölgesel ve Yöresel Planlama İhtiyacı Araştırması

Ülkemizde bölgesel ve yöresel bazda yapılmış master planlar, ne yazık ki pek fazla değildir. Bu gerçekten yola çıkarak, İ.Ü. İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Turizm İşletmeciliği İhtisass Programı (3.Dönem) öğrencileri, 1990 yılında Antalya'nın Kaş ilçesinde bir envanter çalışması yapmışlardır. Bu çalışmanın yapılmasının iki amacı vardır. Birincisi; ileride yapılabilecek master planlar kaynak oluşturmak, ikincisi, bu tür yöresel çalışmalara örnek teşkil etmektir. Burada kısaca bu çalışmanın metodundan ve ana hatlarından bahsedilecektir. Çalışma iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, yöre ile ilgili mevcut literatür incelenmiş, birtakım ön bilgiler edinilmiştir. İkinci aşamada ise,

(*) Filiz Susar, İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü'nde öğretim görevlisidir.

Kaş'ta saha araştırması yapılmıştır. Saha araştırmasında, turizm tesisleri ve Kaş halkı ile ilgili bilgiler anket ve mülakat yöntemleri ile toplanmaya çalışılmıştır.

Kaş Yöresindeki Turizm Tesisleri

Turizm tesisleri ile ilgili araştırmanın sonuçlarına göre, ilçede toplam 30 otel vardır. Bunlardan 5'i turizm işletme belgeli, 25'i belediye belgeli'dir. Turizm işletme belgeli otellerin hemen hepsi 1985'ten sonra faaliyete geçmiştir. 245 yatak kapasitesine sahip olan bu işletmelerde toplam 75 personel görev yapmaktadır, ve hemen hepsinin genel eğitimi vardır. Eğitim düzeyleri incelendiğinde ise %64'ü lise, %24'ünün lise altı, %12'sinin üniversite eğitimi aldığı görülmüştür. İşletmeler, personelin %45'inin lisan bildiğini ifade etmişlerdir. Belediye belgeli 25 otelden açık olan 22'si ile görülmüş ve yatak kapasitesinin 770 olduğu tespit edilmiştir. Sadece 2 otel teşvik kredilerinden faydalandığını belirtmiştir. Pansiyonlar için kesin bir rakam vermek oldukça güçtür. Üç odalı evi olan hemen herkes ilçede pansiyonculuk yaptığı halde, bunu ifade etmekten kaçındıkları için doğru bilgiler alınamıştır. Toplam 17 restoran vardır. Kapasiteleri 1690 kuver olan bu işletmelerde 114 personel çalışmaktadır.

Kaş Yöresinin Toplumsal Yapısı

Saha çalışmasının Kaş halkı ile ilgili olan bölümünde, tesadüfi örnekleme yönteminden yararlanılarak görüşülecek kişiler tespit edilmiş ve bunlarla mülakat yapılmıştır. Yalnız gecekondular gibi bozuk bir yapı-

laşma gösteren Çerçiler Mahallesi'nde örnekleme yapmak mümkün olmamış, burada her hane başkanı ile görüşülmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın sonuçları incelendiğinde; görüşülen hane başkanlarının %80'inin Kaş doğumlu ve ortalama 40 yaşında oldukları görülmüştür. Doğum yerleri çoğunlukla köyler ve hemen hepsi ilk eğitimden geçmişlerdir. Yarısından fazlası da eğitimlerine lise ve üniversiteye kadar devam etmiştir. Ortalama hane büyüklüğü, 4'tür. Hane başına düşen ortalama çocuk sayısı ise, 2'dir.

Konutsal özelliklere gelince, ilçe merkezine paralel bir yükseklikte oluşmaya başlayan Çerçiler Mahallesi, Kaş'ın tipik Akdeniz mimarisine gölge düşürecek biçimde inşa edilmiş binalarla doludur. Bu yeni yerleşim bölgesinde -ilçede 2 kattan fazlasına izin olmamasına rağmen- 3 ve daha fazla katlı binalara rastlanmıştır ve bunlar betonarme yapılarıdır. Çok katlı binaları Kaş kent merkezinde de görmek mümkündür. Ortalama olarak 3 odalı olan konutlar soba ile ısıtılmaktadır.

İlçenin çok yoğun bir göçe sahne olduğu söylenemez. Ama yine de Kaş'a dışardan gelenlerin sayısı gittikçe artmaktadır. Kuşkusuz bunun en önemli sebebi, son yıllarda Kaş'ın turizm açısından popüler olmasıdır.

Görüşülenlerin beşte birine yakını turizm ile ilgili bir işte çalışmaktadır. Turizm sektörü dışında çalışanların yaptıkları işler incelendiğinde, daha çok esnaf ve memur oldukları görülmüştür. Hanelerde ortalama 2 kişi çalışmaktadır. Konuşulanların üçte biri turisti; "gezmek, görmek, eğlenmek için gelenlerdir" diye tanımlamıştır. Beşte biri "dışardan gelen yerli, ya-

bancılı kişilerdir" demiştir. Ayrıca "döviz getiren kişidir" ve "misafirdir" diyenlere de rastlanmıştır. Görüşülenlerin tamamına yakını yeterli parası olsa bir turizm tesisine yatırmayı düşünmektedir. Buna neden olarak da daha fazla para kazanmak isteğini gösteriyorlar.

Araştırmanın Değerlendirilmesi

- Likya Uygarlığı'nın eski yerleşmelerinden birisi olan Kaş ve çevresinde rastlanan tarihi kalıntılar tahrip edilmiş, kimilerinin üzerine bina inşa edilmiş, yıkık-dökük durumdadırlar. İlçede ve çevrede bulunan değerli kalıntıların, kurulacak bir müzede koruma altına alınması gerektiği kanısındayız.

- Kaş'ı çevreleyen dağ çanağının sırtında konumlanan Kaya Mezarları'na çıkış yollarının düzenlenmesi, bu mezarların gece düzenli olarak aydınlatılması ve buldukları yere tarihçelerini anlatan levhaların konması gerekmektedir.

- Kaş'ın içinde Çukurbağ Yarımadası üzerinde, Antik Likya Uygarlığı'nın bir ürünü olan tiyatronun kullanımı artırılmalı, burada konser, tiyatro gibi kültürel etkinlikler düzenlenmelidir.

- Yasal olarak iki kat inşaat müsaadesi olan ilçede 5 katlı binalara dahi rastlanmaktadır. Ayrıca genel görünüş açısından da binalar birbirinden çok farklıdır. Bu bozuk yapılaşmayı önleyici tedbirlerin acilen alınması gereklidir.

- Marinada konaklayan teknelere su, elektrik ve haberleşme gibi hizmetler verilememektedir. Bin an önce bu hizmetlerin verilmeye başlanması için yat işletmesi kurulmalıdır.

- İlçenin coğrafi açıdan tek uzantısı olan Çukurbağ Yarım-

adası, doğal SİT alanı kapsamındadır. Bu bölge ulusal park olarak planlanmalı ve turizme açılmalıdır. Burada uygulanması gereken plan hükümleri, konut ve diğer türde inşaatların yapılamayacağını bildirirken, şu anda tamamen bitmiş ve inşaatı devam eden toplam 50 bina vardır. Bir turizm merkezi olan Kaş'ta, Çukurbağ Yarımadası'ndaki yapılaşmanın engellenmesi gereklidir.

● Kaş'ın gecekondulu bölgesi olan Çerçiler Mahallesi'nde süren kaçak yapılaşmanın durdurulması ancak burada yaşayan halkın gereksinimleri doğrultusunda mevcut yerleşmenin altyapısının oluşturulmasını gerektirmektedir.

● Belediye, altyapı hizmetleri konusunda geçen yıllarda görülen problemlerin çözülmesi için çalışmalar başlatmıştır. İlçenin çöp ve kanalizasyon probleminin çözülmesi için Turizm Bakanlığı'ndan yardım istenmektedir.

● Turizm olayına sıcak bakan ilçe halkının turizm açısından bilinçlendirilmesi ve özellikle teşvikler konusunda bilgilendirilmesi gereklidir.

SONUÇ

Gelişen doğa turizmi yönünden kendine özgü doğal güzellikleri ve dinlenme turizmi ile kültür turizminin beraberce yapılacağı yöresel özellikleri bulunan Kaş'ın bu özelliklerinin bozulmadan turizme açılmasının zamanı gelmiştir.

KAYNAKÇA

BAYER, Zekai, **Turizm Giriş**, İ.Ü.İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yayını, İstanbul, 1992.

ERALP, Ziya, **Turizmin Toplumsal Değişime Sosyo-Ekonomik Etkisi**, A.Ü.Siyaset Bilimleri Fakültesi Yayını, Ankara, 1974.

3) OLALI, Hasan, **Turizm Politikası ve Planlaması**, İ.Ü.İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yayını, İstanbul, 1990.